

16.12.2019

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Viite: Hallituksen esityksen luonnos laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta ja asetuksen luonnos sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi yliopistotasoisesta sosiaalityön tutkimuksen rahoituksesta (VN/10145/2019; STM116:00/2019)

Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunta esittää lausuntonaan seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysministeriön valmisteleva esitys laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta ja sitä tarkentava sosiaali- ja terveysministeriön asetus koskevat valtion tutkimusrahoituksen laajentamista yliopistotasoiseen sosiaalityön tutkimukseen.

Lapin yliopisto pitää lausunnoille lähetettyä esitystä pitkään odotettuna ja kannatettavana lakiesityksenä, joka vastaa yhteiskunnalliseen tarpeeseen sosiaalityön ja sosiaalihuollon palveluiden tutkimusperustaisesta vahvistamisesta. Lakiesitys mahdollistaisi sosiaalityön tutkimuksen tukemisen terveydenhuoltoa vastaavalla tavalla valtion määrärahoista, mikä on merkittävä parannus nykyiseen tilanteeseen. Tutkimusta tukevien rakenteiden puuttumisen ja taloudellisten resurssien vähäisyyden vuoksi sosiaalihuollon käytäntöä tukeva tutkimustoiminta ei ole ollut samalla tavalla pitkäjänteistä ja kumuloituvaa kuin terveydenhuollossa.

Lakiesitys on rakennettu sosiaalityön koulutuksen ja tutkimuksen näkökulmasta varsin onnistuneesti. Valmistelutyössä on otettu lähtökohdaksi nykyinen terveyden tutkimuksen valtion rahoitusta koskeva sääntely ja rahoituksen myöntämiseen liittyvät käytännöt, joita on sovellettu tarkoituksenmukaisella tavalla sosiaalihuollon rakenteisiin, käytännön toimintaan sekä myös sosiaalityön tutkimukseen, joihin liittyy monia terveydenhuollosta eroavia erityispiirteitä. Tässä suhteessa esimerkiksi lakiesitykseen sisällytetty ratkaisu siitä, että rahoitus myönnettäisiin valtakunnallisesti sosiaali- ja terveysministeriöstä, on sosiaalihuollon rakenteet ja käytettävissä

olevan rahoituksen määrä huomioiden toimiva ja kannatettava ratkaisu. Lapin yliopisto esittää sosiaali- ja terveysministeriön harkittavaksi, voitaisiinko tutkimushankkeiden rahoitus maksaa aluehallintovirastojen sijasta keskitetysti ministeriön toimesta tai keskittää maksatustehtävä yhteen aluehallintovirastoon. Lakiesityksessä ehdotettu toimintatapa maksaa rahoitus kuukausittain hankkeiden toteuttajille vaikuttaa työllistävältä sekä aluehallintoviranomaisen että tutkimuksen toteuttajatahojen näkökulmasta. Lapin yliopisto ehdottaa, että rahoitus voitaisiin maksaa kerralla pidemmälle ajanjaksolle, esimerkiksi vuodeksi, ellei koko rahoituskausi ole mahdollinen.

Lakiesityksessä sosiaalihuollon valtion tutkimusrahoitus on profiloitu yliopistotasoiseksi tutkimukseksi terveydenhuoltoa vastaavalla tavalla. Lapin yliopiston näkemyksen mukaan tämä on laissa erittäin tärkeä ja kannatettava määrittely. Perustelumuiutiosta käy selville, että yliopistotasoisuudella tarkoitettaisiin ennen kaikkea tutkimuksen korkeaa tieteellistä laatua riippumatta tutkimuksen suorituspaikasta. Lakiesityksessä asian tarkempi määrittely jää kuitenkin aika vähäiseksi.

Lapin yliopiston näkemyksen mukaan lakiin kirjattu ajatus yliopistotasoisesta sosiaalityön tutkimuksesta edellyttää, että rahoitettavia hankkeita voidaan toteuttaa monitieteisessä ja monialaisessa yhteistyössä, mutta niiden vastuuhenkilönä tulee toimia sosiaalityön tieteenalan meritoitunut edustaja. Lapin yliopisto perustelee tätä näkemystään sillä, että sosiaalihuollon kysymyksiin keskittyvänä tieteenalana sosiaalityön tutkimus vastaa ainoana tieteenalana erityisesti alan käytäntöjen kehittämiseen liittyvästä tutkimuksesta vastaavasti, kuten terveydenhuollossa kehittämisestä vastaavina tieteenaloina ovat sen omat tieteenalat, lääketiede ja terveystiede.

Tutkimuksen yliopistotasoisuuteen määrittelyyn kytkeytyy tärkeällä tavalla lakiesityksen perustelumuiutioon kirjattu ajatus hankkeen johtajasta vähintään dosenttitasoisena tutkijana. Sosiaalityön tutkimuksen valtion rahoituksella haetaan vaikuttavuutta, jolloin on perusteltua, että hankkeiden johtajilla on vahvat näytöt akateemisina tieteentekijöinä. Dosenttitasoisella tutkijalla on näyttö laaja-alaisesta tutkimustoiminnasta, joka sisältää myös kansainvälisesti julkaituja referee-artikkeleita. Lapin yliopisto kannattaa lämpimästi sitä, että lakiesityksessä otettaisiin selkeästi kantaa tutkimushankkeiden johtajalta vaadittavaan tieteelliseen pätevyYTEEN.

Valtion tutkimusrahoituksen vaikuttavuuden ja korkeatasoisen tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta olisi tärkeää, että valtion tutkimusrahoituksella turvin toteutettavat hankkeet olisivat ensisijaisesti monivuotisia tutkimusryhmien hankkeita. Lapin yliopisto ehdottaa, että tätä asiaa tarkennettaisiin lakiesityksen perustelumuiutioon.

Lakiesityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa määriteltäisiin sosiaalityön tutkimuksen painoalat, joiden tarkoituksena on suunnata valtion tutkimusrahoituksen myöntämistä tutkimushankkeille. Lakiesityksessä määritellyt sosiaalityön tutkimuksen painoalat ovat Lapin yliopiston arvion mukaan onnistuneesti määriteltäviä käytännön sosiaalityötä

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

ja palvelujärjestelmän tutkimusta suuntaaviksi painoaloiksi, jotka mahdollistavat erilaisten tutkimushankkeiden toteutuksen sekä sosiaalityön eri asiakasryhmiin liittyvän tutkimuksen. Valitut tutkimuksen painoalat vastaavat varsin hyvin ajankohtaisiin sosiaalityön haasteisiin.

Lakiesityksessä lähtökohtana on, että sosiaalityön tutkimuksen painoalat ja tavoitteet vahvistettaisiin asetuksella vuosittain. On huomattava, että terveydenhuollon lainsäädännössä vastaavat linjaukset on tehty kerrallaan neljäksi vuodeksi. Lapin yliopisto haluaa korostaa, että tieteellisen tutkimuksen edellyttämän korkeatasoisen tutkimussuunnitelman laatiminen ja tutkimusverkoston kokoaminen vie huomattavan pitkän ajan. Lainsäädännön tavoitteena tulee olla luoda kunnolliset edellytykset tutkimushankkeiden riittävään ajalliseen valmisteluun tutkimuksen korkeatasoisuuden varmistamiseksi. Siksi Lapin yliopisto ehdottaa harkittavaksi, että lain jatkovalmistelussa tarkennettaisiin tätä asiaa. Lainsäädännön tulisi lähteä siitä, että sosiaalityön tutkimukselle asetetut tavoitteet ja painoalueet ovat luonteeltaan suhteellisen pysyviä.

Kaiken kaikkiaan Lapin yliopisto pitää lausunnoille lähetettyä lakiesitystä onnistuneena kokonaisuutena. Lakiesitys toimeenpanee hallitusohjelmaan kirjattuja tavoitteita sosiaalihuollon tutkimuksen ja kehittämisen pitkäjänteisestä turvaamisesta rakenteita ja rahoitusta vahvistamalla. Sosiaalityön tutkimuksen vahvistamiseen on hallitusohjelman pysyvissä rahoituslisäyksissä varattu 4 miljoonaa euroa jo vuodelle 2020, mitä voidaan pitää erittäin merkittävänä avauksena tutkimusperustaisen sosiaalityön vahvistamiseksi. Lapin yliopisto pitää tärkeänä, että sosiaalityön tutkimukselle varattu määrärahoitus kasvaisi jatkossa vastaamaan paremmin sosiaalihuollon tutkimuksen yhteiskunnallista tarvetta sekä mahdollistamaan monitieteinen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän tutkimus.

Lapin yliopiston puolesta

Rovaniemellä 16.12.2019

Merja Laitinen

Dekaani, sosiaalityön professori

Sanna Hautala

Sosiaalityön professori